

**VILNIAUS MAIRONIO PROGIMNAZIJOS
CHEMIJOS MOKYTOJO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA Nr. I-15**

I. BENDROJI DALIS

1. Vilniaus Maironio progimnazijos mokyklos chemijos mokytoju (toliau - mokytojas) gali dirbti asmuo, nustatyta tvarka pasitikrinęs sveikatą, turintis aukštąjį pedagoginį išsilavinimą ir atitinkamą kvalifikaciją, išklauses bendrą darbų saugos ir sveikatos ir darbo vietoje instruktavimus.

2. Mokytojas privalo laikytis darbo tvarkos taisyklių, vykdyti mokyklos darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų reikalavimus, darbo priemones naudoti pagal darbo priemonių dokumentuose nurodytus saugaus naudojimo reikalavimus.

3. Periodinis mokytojo sveikatos tikrinimas atliekamas Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka ir periodiškumu, o žinių patikrinimas (periodinis instruktavimas) atliekamas ne rečiau kaip kartą per 12 mėnesių.

4. Papildomas mokytojo instruktavimas atliekamas patvirtinus naują saugos ir sveikatos instrukciją arba padarius pakeitimus esančioje, įsitikinus, kad jo žinios nepakankamos, pasikeitus darbo sąlygoms, turinčioms įtakos saugai ir sveikatai, įvykus nelaimingam atsitikimui, susirgus profesine liga ir kitais atvejais, kai to reikalauja įvykį tirianti komisija.

5. Mokytojas privalo laikytis nustatyto darbo ir poilsio režimo.

6. Mokytojas privalo nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis.

7. Atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniams asmenims.

8. Mokytojas privalo informuoti mokyklos direktorių, apie situaciją darbo vietose, darbo patalpose, kuri, jo įsitikinimu, gali keiti pavojų darbuotojų, mokinių ar lankytojų saugai ir sveikatai.

9. Mokytojas, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe, ūmios profesinės ligos, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti mokyklos direktoriui, jeigu jis pajėgia tai padaryti.

10. Įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina nukentėjusiam suteikti pirmąją pagalbą, o prireikus iškviešti greitąją medicinos pagalbą tel.: 112.

11. Mokytojui, pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

**II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI, SAUGOS PRIEMONĖSNUO JŲ
POVEIKIO**

12. Elektros srovės poveikis, esant netvarkingiems kištukiniams lizdams, kištukams, elektros instaliacijai, kompiuterinei technikai, elektros prietaisams, dėl ko netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka staigi mirtis.

13. Dirbant su kompiuterine technika, spausdintuvu, kopijavimo aparatu – elektrostatinis krūvis, kuris veikia periferinę nervų sistemą.

14. Kritimas, norint paimti aukštai esančius daiktus, knygas.
15. Kūno raumenų patempimas, nesilaikant leidžiamų kėlimo normų - vienu metu nešti galima vyrams ne daugiau kaip 30 kg, moterims – 10 kg.
16. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos knygos, daiktų kritimas iš aukščio.

III. KENKSMINGI VEIKSNIAI, KURIŲ ILGALAIKIS POVEIKIS PAVOJINGAS SVEIKATAI

17. Cheminių medžiagų poveikis.
18. Nuolat įtemptas dėmesys – vargina organizmą, mažina budrumą, silpnina nervų sistemą.
19. Triukšmas – veikia periferinę nervų sistemą.
20. Nervinė įtampa – veikia periferinę nervų sistemą.
21. Darbas su kompiuterine technika – regos sutrikimai.
22. Galimos infekcijos nuo sergančių mokinių.
23. Rūgštys ir šarmai, organiniai tirpikliai ir kitos agresyvios lakios cheminės medžiagos suardo odos ir kūno audinių ląsteles - galimi nudegimai.

IV. CHEMIJOS MOKYTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

24. Apsivilkti darbo drabužius taip, kad jie netrukdytų ir nevaržytų judesių.
25. Vizualiai patikrinti ar tvarkingos mokymo priemonės su kuriomis reiks dirbti, ar tinkamai veikia traukos spintos ventiliacija.
26. Apžiūrėti darbo vietą, patikrinti ar ji tvarkinga, pašalinti iš jos nereikalingus daiktus.
27. Įsitikinti, ar darbo vietoje pakankamas apšvietimas, mikroklimatas (temperatūra, ventiliacija).
28. Įsitikinti ar tvarkinga patalpoje esanti instaliacija, rozetės, kištukai, kompiuterinė technika, kiti elektros prietaisai su kuriais bus dirbama.
29. Darbą pradėti tik kai bus pašalinti visi trūkumai, galintys sukelti nelaimingą atsitikimą.

V. MOKYTOJO VEIKSMAI DARBO METU

30. Praktinius darbus chemijos kabinete leidžiama atlikti mediciniškai patikrintiems, instrukuotiems, kaip saugiai dirbti, mokiniams.
31. Bandymai, kurių metu išsiskiria kenksmingos dujos ir garai, atliekami tik traukos spintose, esant tvarkingai veikiančiai ventiliacijai.
32. Draudžiama liesti reagentus neapsaugotomis rankomis – tam naudojami porcelianiniai šaukšteliai, mentelės arba samteliai.
33. Prieš panaudojant bet kokias medžiagas bandymui, reikia įdėmiai perskaityti etiketę ant indelio, kuriame laikomi reagentai. Ant kiekvieno indo turi būti etiketė su reagento pavadinimu ir formule.
34. Draudžiama laikyti cheminius reagentus induose be etikečių arba su neįskaitomais užrašais.
35. Draudžiama išbertą arba išpiltą reagentą supilti arba suberti atgal į tarą su pagrindiniu medžiagos turiniu.
36. Neleidžiama nustatyti medžiagos tapatybių pagal jos kvapą ir skonį.
37. Atliekant bandymus su tirpikliais, nepalikti darbo vietos be priežiūros.

38. Moksleiviams išduodamas tik toks reagentų kiekis, kurio reikia vienam eksperimentui atlikti (tirpalų koncentracija ne didesnė kaip 85%).
39. Draudžiama reagentus ir jų tirpalus pilti į kanalizaciją.
40. Dirbti su organiniais tirpikliais galima tik traukos spintoje.
41. Vakuuminį įrenginį arba jo atskiras dalis reikia ekranuoti vieliniu tinkleliu, o dirbant - naudoti apsauginius akinius.
42. Negalima laikyti su rūgštimis kitų cheminių reagentų. Būtina laikyti nuo smūgių apsaugotoje taroje - patvariose pintinėse ar metaliniuose konteineriuose viena eile.
43. Rūgštis būtina laikyti stiklinėje taroje su pritrintais kamščiais, o šarmus su nepritrintais kamščiais.
44. Dirbant su agresyviais skysčiais būtina naudoti asmeninėmis apsaugos priemonės - apsauginius akinius, gumines pirštines, guminę prijuostę.
45. Skiedžiant koncentruotą sieros rūgštį, rūgštį pilti į vandenį, o ne atvirkščiai.
46. Šarmo gabaliukus galima imti tik pincetu arba žnyplėmis.
47. Darbus, susijusius su užsiliepsnojimo, blykstelėjimo ar sprogo pavojumi, reikia atlikti stovint.
48. Traukos spintos sąvarą darbo metu reikia laikyti maksimaliai uždarytą (nuleistą, palikus nedidelį plyšį traukai). Atidaryti ją leidžiama tik dirbant spintoje esančiais prietaisais, pakėlus į darbui patogų aukštį, bet ne aukščiau kaip pusė lango angos.
49. Skysčių šildymui naudojami tik plonasieniai indai.
50. Nepalikti be priežiūros degančių dujų degiklių, spiritinių lempučių, įjungtų elektros šildymo prietaisų.
51. Šildant medžiagų tirpalus mėgintuvėlyje arba kolboje, reikia laikyti juos taip, kad mėgintuvėlio anga arba kolbos kaklelis būtų nukreiptas nuo savęs ir nuo kaimynų.
52. Kaitinant skystį, negalima žiūrėti į indą (net į mėgintuvėli) iš viršaus.
53. Visos mechaninės ir terminės stiklo apdirbimo operacijos atliekamos naudojant apsauginius akinius.
54. Palaikyti darbo vietoje švarą ir tvarką.
55. Neatitraukti savo ir kitų dėmesio pašalinėmis šnekėmis ir darbais.
56. Draudžiama dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų, toksinių medžiagų.
57. Laikytis darbo ir poilsio režimo, daryti pertraukas dirbant su kompiuteriu, spausdintuvu (nepertraukiamai dirbti prie kompiuterio galima ne daugiau kaip 1 val.).
58. Nuovargį ir įtampą mažinti pertraukų metu, o pasibaigus darbui rekomenduojama atlikti specialius akių ir fizinius pratimus.

V. ELEKTROSAUGOS REIKALAVIMAI

59. Neatidarinėti elektros įrengimų, kompiuterinės technikos skydelių, durelių, dangčių.
60. Neliesti drėgnomis rankomis jungiklių, elektros šakučių lizdų.
61. Kompiuterinės technikos ekranus, objektyvus valyti specialiai skirta servetėle.
62. Nedirbti su kompiuterinę techniką, jei prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis.
63. Nepalikti be priežiūros įjungtos kompiuterinės technikos.
64. Nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio šildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) ir elektros įrenginių metalinių dalių, nes esant pažeistai izoliacijai, nesusidarytų grandinė elektros srovei tekėti žmogaus kūnu.
65. Eksploatuojant elektros įrenginius, kompiuterinę techniką draudžiama:

65.1. naudotis netvarkingais elektros šakučių lizdais, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga;

65.2. į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą bei naudoti šviestuvus su nuimtais apsauginiais gaubtais.

66. Naudojantis spausdintuvu, būtina laikytis šių reikalavimų:

66.1. laidai spausdintuvui turi būti specialiai pritaikyti;

66.2. prieš jungiant spausdintuvą prie kompiuterinės technikos įsitikinti ar spausdintuvą išjungtas iš tinklo;

66.3. neišjungti spausdintuvo, kol jis spausdina;

66.4. popieriui įstrigus, spausdintuvą tuoj pat išjungti iš tinklo ir popierių ištraukti.

67. Elektros prietaisus išjungti šiais avariniais atvejais:

67.1. pajutus elektros srovės poveikį ar nutrūkus elektros energijos tiekimui;

67.2. pažeidus laidų izoliaciją arba kai jaučiamas charakteringas degančios izoliacijos kvapas, pasirodo dūmai, kilus gaisrui;

67.3 pastebėjus padidėjusį triukšmą ar vibraciją.

VI. GAISRINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

68. Vengti veiksmų, sudarančių sąlygas kilti gaisrui.

69. Rūkyti mokyklos patalpose ir teritorijoje draudžiama.

70. Pastebėjus darbo metu kompiuterinės technikos, spausdintuvo gedimus, netvarkingus kabelius, elektros kištukinius lizdus, nutraukti darbą ir skubiai pranešti pranešti Progimnazijos direktoriui ar direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams.

71. Kilus gaisrui nedelsiant išjungti elektros prietaisus iš elektros tinklo, iškviešti ugniagesius pagalbos telefonu 112.

72. Pradėti gesinti gaisrą turimomis priemonėmis, informuoti Progimnazijos direktorių ar direktoriaus pavaduotoją ūkio reikalams apie gaisrą.

VII. VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJ AIS

73. Įvykus avarijai (liejasi vanduo per sugedusį vandens uždarymo čiaupą ar vandentiekio vamzdį, jaučiamas dujų kvapas, dingo elektros energija ir kt.) reikia tuoj pat nutraukti darbą, pranešti apie įvykį pranešti Progimnazijos direktoriui ar direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams.

74. Įvykus nelaimingam atsitikimui, nedelsiant suteikti pirmąją medicinos pagalbą sau ar kitiems nukentėjusiems ir pranešti apie įvykį pranešti Progimnazijos direktoriui ar direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams.

75. Darbo metu susižeidus nors ir nelabai sunkiai, įvykio negalima nuslėpti, apie jį reikia pranešti pranešti Progimnazijos direktoriui ar direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams.

76. Kilus gaisrui, reikia iškviešti ugniagesius pagalbos telefonu 112, pranešti Progimnazijos direktoriui ar direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams ir gesinti gaisro židinį turimomis priemonėmis.

77. Ištikus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam ar per kitus asmenis pranešti apie įvykį mokyklos direktoriui ir nurodyti įvykio aplinkybes bei pasekmes.

IX. VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

78. Sutvarkyti darbo vietą.
  79. Išjungti elektros prietaisus, jei jie neįjungti specialiame režime.
  80. Apie visus darbo metu pastebėtus trūkumus informuoti pranešti Progimnazijos direktoriui ar direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams.
-